

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TARSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Vákár L. könyv- és papírkereskedése Csikszereda, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések és előfizetési díjak is küldendők.
— Telefon hívószám 20. —

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. ÉLTHES GYULA

Megjelenik minden szerdán.
Előfizetési ár: Egész évr: 12 kor. (Külföldre 16 k.)
Félévre 6 kor. Negyedévre 3 kor.
Hirdetési díjak a legolcsóbban számíttatnak
Késirakok nem adtnak vissza.

Menekültek visszatérése.

Csikszereda, 1917. március 13.

A napokban mintegy 500 csiki menekült érkezett Csikszeredára és Madéfalvára családjaikkal, lovaikkal és szarvasmarháikkal. Általásuk szerint Hajdu vármegye alispánja indította őket utnak, ami soraikban annyi szenvedés után érthető örömet keltett.

Rég óhajtott szülőföldjükre érve kétféle meglepetés várta őket. Egyik az volt, hogy utnak indításukról és érkezésükről egyik itteni közigazgatási hatóságot sem értesítettek, sem főispánt, sem alispánt, sem polgármestert, kik fogadásukról, elhelyezésükről és élelmezésükről előre gondoskodhattak volna.

A másik meglepetés pedig az volt, hogy a katonai parancsnokság, mely szinten nem volt értesítve, nemcsak feltartotta és csendőri őrzet alá helyezte, de csendőri fedezettel kiindulási állomásukra nyomban vissza akarta kísértetni őket, mert Csikvármegye ma is belső hadazinteret kepez, hová visszatérni szigorúan tilos.

A közigazgatási hatóságoknak csak a legnagyobb nehezések arán sikerült embereknek és állatoknak a szükséges élelmet momentán beszerezni. Nehezebb része volt a dolognak azonban az, hogy a visszatértek illetőségi községeikbe szetoszthatók legyenek és Hajdu vármegyébe való visszatoloncolásuk megakadályoztassék. Ettől az elviselhetetlen újabb lelki és testi szenvedéstől Gyalóky főispán ur taradhatatlan közbenjárása és befolyása szorenésére az utolsó pillanatban megmentette a befutott kazannal már-már visszaindított szerencsetlen menekülteket.

Maga a belügyminiszter, ki haza indításukról semmit sem tudott, vetette latba teljes befolyását, aminek természetesen nem is maradt el a következménye. A visszatértek 3 napi vesztégar után haza mentek községeikbe, kivéve a gyergyótlgyesi járás községeit és a gyimesi községeket, hová visszatérni katonai okokból egyáltalában nem lehet.

A hosszas és több rendbeli tárgyalás során kiderült, hogy a visszatértek mint munkasoztagok a tavaszi szántás-vetéshez indítottak utnak, de egy végzetes és érthetetlen hiba követtetett el azáltal, hogy sem a közigazgatási, sem a katonai hatóságok nem értesítettek.

Helyszüke miatt csak egész röviden és szárazon írjuk le az esetet, de leírtuk azért, hogy távol idegenben szynlódó menekültjeink is tudomást szerezzenek *minden más hírrel szemben újlag is arról*, hogy Csikvármegyébe a visszatérés még nincsen megengedve, erről az itteni közigazgatási hatóságok semmit sem tudnak, a katonai hatóságok hallani sem akarnak róla, de maga a belügyminiszter sem tud róla. Tehát mindaddig, míg a visszatérés általános megengedve Csik vármegyébe nem lesz, maradjanak nyugodtan, törődjenek bele egyelőre a változhatatlanba és várják türellemmel és jó remenységgel a helyzet jobbúlását, mert az előindulás, mint láthatják, újabb sok szenvedést, nélkülözést okoz es könnyen megtörténhetik, hogy végtére is vissza kell menni oda, ahonnan előindultak.

Ha pedig tavaszra munkasoztagok küldetnek ide, legyenek akár más vármegyebeliak, akár hadifoglyok vagy csiki menekültek, talán illenék értesíteni az arra illetékes közigazgatási és legfőképpen katonai parancsnokságokat jó előre, hogy hasonló siralmas bajok és újabb szenvedések ne forduljanak elő.

Az erdélyi menekült családok segélyezése.

A hadbavonultak gyámelnélküli családjai részére megállapított segélyeknek, valamint a hátrahagyottak részére megállapított ideiglenes évi segélyeknek kifizetése, amennyiben az illető a menekülés tartama alatt esetleg napi segélyt vagy közellátást élveztek, ennek a segélynek, illetve közellátásnak beszüntetése napjától kezdve, azonnal újból megkezdendő.

Mint hogy a megállapított segélyek az ellenséges megszállás tartamára nem szüntettek be, hanem csak azoknak kifizetése szünetelt úgy az emenekült és lakóhelyükre mar visszatevett, mint az ellenséges megszállás alatt lakóhelyükön maradt családok részére a segélyezés újabb utalványozás nélkül fizetendő ki, minefolyva a segélyek folytatóságos kifizetése tekintetében nem kell új összeállítás vagy változások nyilvántartása utjan külön intézkedni.

A segélyezés csak azt az időpontot követő naptól kezdve fizetendő ki, amely naptól kezdve az érdekelt családok által a menekülés tartama alatt esetleg élvezett állami segély, illetőleg ideiglenes évi segély vagy az 1916. évi 321.000—24 szátnu rendelet harmadik bekezdésében említt közellátás beszünttetetett.

Eszerint tehát a lakóhelyükről emenekült családok részére az állami segély (napi segély) vagy ideiglenes évi segély utalában csak a családoknak lakóhelyükre történt visszatérése napjától kezdve fizetendő ki, kivéve azt az esetet, ha a család kétszegtelenül igazolja, hogy a menekülés egész tartama vagy annak egy része alatt — dacára annak, hogy rajt volt voina szorulva — sem állami segélyt, illetőleg ideiglenes évi segélyt, sem pedig közellátást nem kapott, vagy ha a család azt igazolja, hogy a menekülés egész tartama, vagy annak egy része alatt kisebb összegű állami segélyt (napi segélyt), illetőleg ideiglenes évi segélyt, vagy közellátást kapott, mint amilyen összegű állami segélyben (napi segélyben) vagy ideiglenes évi segélyben lakóhelyen menekülése előtt részesült. Utóbbi esetben természetesen csak a különbözet kifizetésének lehet helye.

Az oly családok részére azonban, akik rendszer lakóhelyükön megmaradtak, de segélyben nem részesültek, a megállapított segély az egész hátralékos időre kifizetendő.

Az ellenség által (tuszul) elhurcolt polgári egyén hadifogolynak nem tekinthető s a család részére ezen a címen állami segély nem állapítható meg.

Ugyancsak nem állapítható meg állami segély olyan egyén után sem, aki önként ment el az ellenséggel.

Az olyan egyének részére megállapított segély, akik nem menekültek el, hanem a lakóhelyükön megmaradtak, azonban lopás, rablás vagy politikai vétség bizonyult reájuk, vagy ilyenek gyanuja alatt állanak a segély az eljárás (vizsgálati fogság) tartamára okvetlenül beszünttetendő.

KÜLÖNFÉLÉK.

— *A Magyarors elfoglalása.* A mult néten jelentette Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese, hogy a híres miskolci 10-es honvédek, a mi 24-eseknek méltó párja, megrohmozták vármegyénk egyik legerősebb támaszpontját, a Magyarost, melyet a muszák erősen kiépítve csakacsul tartottak. A támadás nagyszerű sikerrel járt. Nemcsak a Magyarország a szomszédos hegyekkel és ellenséges állásokkal lett a miénk, de szenkivül vitéz honvédeink elfogtak 13 tisztet és 991 főnyi legénységet, 17 géppuskát, 5 aknavetőt, 1 gránátvetőt, igen sok löszert és hadszert zsákmánytunk. Az ellenség kísérletei, hogy elvesztett állapotában visszafoglalja, már záróüzünkben megúsult. Az ellenség rendkívül sok halottat és sebesültet vesztett, míg a mi veszteségeink — hála a gondos előkészítésnek — elenyészően csekélyek. A Magyarország hegytető elfoglalása igen nagy fontosságu, mert ez az 1340 méteres hegy dominálja Csobános és Uz között a határszélét. Az oroszok e hogygyel elvesztették Gyimes és Ojtoz szorosok között a betörési pontot és a Trotus-völgybe vezető utak fedezését. A Magyarország elfoglalása nagy örömet szerzett vármegyénk közönségének.

— Személyi hír. Fejér Sándor alispán több heti időre Budapestre és Kaposvárra utazott.

— Kirúntetés. A király dr. Pál Gábor al. kir. 9. nepfokelő huszardhadnagynak az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül a hadidíszajmánya 3. oszt. katonai érdemkeresztet a karokkal adományozta.

— Kinevezések. A pénzügyminiszter dr. Vitos Pál csikszentmártoni ügyvedet az adóügyi biztosok részére megállapított első csoportba, a VIII. fizetési osztályiul egybekötött üzemhelyekkel, ideiglenes minőségű adóügyi biztossá kinevezte es szolgálatrételre a csikszeredai m. kir. pénzügyigazgatóságához kinevezte.

— A pénzügyminiszter Veress József okleveles gazdasz, kolozsvári lakost az adóügyi biztosok részére megállapított második csoportba, a IX. fizetési osztályiul egybekötött üzemhelyekkel, ideiglenes minőségű adóügyi biztossá kinevezte es szolgálatrételre a csikszeredai m. kir. pénzügyigazgatóságához osztotta be. Nevezett a kolozsmonostori r. kath. status-uradalomnak volt irodatiszjtje.

— Lotenyésztők figyelmebe. A jelenleg Kiszántáson állomásozó 2. sz. mentelep-osztály közhírré teszi, hogy a folyó év tavaszán lotenyésztőktől vásárlandó egy éves méncsikókat 900 koronától 1200 koronaig terjedő árak fognak fizettetni. Eszenkivül az eddigi gyakorlattól eltérően a folyó évi tavaszi csikóvásárlások alkalmával két éves méncsikók is vásároltatnak, amelyekert fizetendő árak 2000—2200 korona kézt fognak vaitakozni. Az ezekre vonatkozó bejelentések a jövő hónap közepéig, tehát a hírlapilag közzétett bejelentési határidőn tul is figyelembe fognak vetetni.

— Új csendőrorsők felállításá. A belügyminiszter Gyalóky Sándor főispán előterjesztésére Gyergyócsomafalva és Kozmás községekbe csendőr különítmények felállítását engedélyezte. A kozmási különítmény február hó 25-én, a gyergyócsomafalvai különítmény február 24-én működését megkezdette.

— **Védekezés az ellenséges repülők ellen.** A városi tanács falragaszokon figyelmezteti a közönséget, hogy ellenséges repülő közlekedése esetén a veszély harangjelzésekkel a közönség tudomására fog hozatni. A vészjel abban áll, hogy a harangot egymásután 10—15-ször megkondatják és ezen jeleket félpernyi szünetekkel addig adják, míg a veszély fennáll. Az óvójel után mindenki igyekezzék a ház legmélyebb helyére (pincebe) jutni. Sokan ne gyűljenek össze. Ablakok, ajtók nyitva tartandók, hogy a bombák mérges gázai be ne szorulhassanak zárt térbe. Gyúlékony anyagok halmozása kerülendő. Elégedjünk meg szegény világítással. A fel nem robbant bombákhoz nem szabad hozzá nyulni, hanem bejelentendők a legközelebbi állomásparancsnoksághoz. Az ellenséges repülők lövetése egyes személyek által tilos. Ha ezen rendelkezések betartatnak, úgy a repülőátadás elenyésző csekély veszedelemmel jár. Az ellenséges repülők rendszert igen magas repülnek.

— **Minden férfi katoná.** A lapok egyforma szövegű közleményt hoznak, mely szerint a népfőkeletről szóló törvény kiterjesztése következtében minden arra alkalmas állampolgár tartozik fegyveres, vagy hadi segédszolgálatot teljesíteni. Előírt azon kötelesség, hogy a fiatalabb férfianag az ellenséggel szembeálljon, míg a korosabb, kevésbé alkalmas férfiak hadrapvonulakra, mögöttes országrészekben végezzenek szolgálatot. Intézkedések történtek arra, hogy a mezőgazdasági, ipar és hadiipar munkájának ellátására megfelelő emberi erők álljanak rendelkezésre. — Mindezek olyan szeles munkakört létesítettek, a melyet csak egységes szervezettel és vezetéssel lehet ellátni. Hazai Samu bárót a király azon új szervezet vezetőjévé nevezte ki, amely eme pontlások felhasználásáról fog intézkedni. Az új intézmény munkakörébe fog tartozni a katonaaanyag kiegészítése.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter György Imre csikszeredai főgimnáziumi tanárt, a székelyudvarhelyi római kath. főgimnáziumhoz rendes tanárnak kinevezte.

— **Lakodalmi ajándék hajadonoknak.** Az Ő Felsége Zita királyné legmagasabb védnöksége alatt álló „Pro Transsylvania” országos segítő bizottság 10,000 koronát oszt szét 20 erdélyi hadiárva hajadonra, vagyis egyenként 500 500 koronát, mint lakodalmi ajándékot. Előnyben részesülnek azok a hajadonok, akik szegénységükkel kiváltságosan rá vannak utalva ilyen támogatásra, — azok, akiknek vőlegénye katoná, vagy katoná volt, küzdött a harcban, kitűntette magát, azok, akiknek vőlegénye a harcban megsebesült, rokkant, azok akiknek árvaságát meg az is súlyosbította, hogy a románok betörésekor menekülőnek kellett. Amennyiben elegendő számú ezen feltételeknek megfelelő hadiárva hajadon nem jelentkeznék, erdélyi menekültek arra érdekesített hajadon gyermekeknek is kiadható ez a lakodalmi ajándék 500 500 koronás részletekben. Ajándékban részesülő hajadonok Ő Felsége Zita királyné születésnapján, 1917. május 9-én tartanak esküvőjüket, mikor is megkülönböztető ajándékot kapnának a bizottságtól. Ajánlatok a polgármesterek és főszolgahíradók útján április 5-ig beadhatók a vármegye főispánjához.

— **Felmentések meghosszabbítása.** A március 31-ig bezárólag erdő vagy mezőgazdasági értékből felmentett legénységi alomáru egyének felmentése, egyelőre meg nem határozott időre, az elsőfokú közigazgatási hatóságok (főszolgabíró, polgármester) által, minden irasbeli keres megrögzésével, meghosszabbítható, akik kötelesek március hó 20-ig ezen egyénekéről egységes kimutatást közölni az illetékes honvéd vagy hadkiegészítő parancsnokságokkal. Hogy ezen meghosszabbítás, mely időig fog terjedni, azt egy később kibocsájtandó miniszteri rendelet fogja meghatározni.

— **A csiki károsultak segítése.** A Szociális Missió-társulat Szabadkai Tanulmányköre, az összes szabadkai jótékonyági egyesületekkel karöltve, az erdélyi oly súlyosan érintett lakosság számára akciót indított, hogy részben természetbeni adományokat, részben pénzt gyűjtsön. Özv. Lenárd Istvánné elnök a napokban 1000 koronát küldött Gyalókay főispán kezébe a károsult csikszeredaiak részére. Egyben említi arról is értesítette a főispánt, hogy egy vagon ruhaneműt, ágyneműt és háztartási cikkeket indított utnak a károsultak

részére. Az adományok akkor kerülnek kiosztás alá, mikor a társulat Nővédelmi Hivatala vármegyénkben is megalakul.

— **Az erdélyi közlelmzési hivatal új vezetője.** Az Országos Közlelmzési Hivatal Elnöke Koós Mihály miniszteri tanácsost, a Visszatelepítő Bizottság Elnökét sok oldalú elfoglaltságára való tekintettel az erdélyi közlelmzési hivatal vezetésétől felmentette és helyette gróf Károlyi Györgyöt nevezte ki, aki a minap már tárgyalott itt a helyszínén vármegyénk alispánjával a közlelmzés helyi feladatairól.

— **A posta köréből.** A kolozsvári postai és táviratigazgató a gyergyóvasláb-pályaudvari postamesteri állásra Szabó Géza vaslábi máv. állomáselőjárót nevezte ki.

— **Tűz a kaszányában.** A múlt héten a kaszányának egyik kéménye kigyulladt és csak a gyors segítség akadályozta meg a kaszánya teljes leégését. Egy szoba így is elégett. Az oka általában ismert, mert mindenki tudja, hogy a városi kéményekről egész télen nem seperte a kéményeket, erre úgy látszik a rendőrkapitány sem képes kényszeríteni, dacára a sok panasznak és így inkább azon esdálkozhatunk, hogy a városnak a románok által fel nem gyújtott, megmaradt fele még eddig le nem égett. Ha Kovacs Zsigmond urnak terheve van a kéményseprés, meg kell vonni tőle haladéktalanul az iparigazgató ványt és fiatal, munkabíró iparossal pótolni és ha ezt momentán nem lehetne megvalósítani, költségére a szomszéd Gyergyószentmiklósról vagy máshonnan kücsön kerni egyet — de gyorsan.

— **Hadikárok felvétele Csikszeredában.** Dr. Ujfaluai Jenő polgármester az erdélyrészi ellenséges betörés következtében behalt hadikárok felvételét, illetve a hadikarfellevő bizottságok működésének határnapját április 23-ára tűzte ki, mely időig a hadikar bejelentések hozzá akadálytalanul beadhatók. A polgármester figyelmezteti a közönséget, hogy a kárfelvételre lehetőleg személyesen, vagy megbízott útján jelenjen meg minden károsult, de ki megjelenni nem tud, annak kára is meg fog állapítani. A tárgyalások a város-hazaán tartatnak meg. A vármegye többi részeiben a hadikárok felvétele csak április hó 23-ika után akkor fog eszközöltetni, mikor az eljárás Csikszeredában befejeztetik és abban a sorrendben, amint azt a Gyalókay főispán ur által április 16-ára összehívott értekezlet meg fogja állapítani. Addig is Gyalókay Sándor főispán ur felterjesztést tett a kereskedelemügyi, földművelésügyi és pénzügyminiszterekhez, hogy a kárfelvétel bizottságokba legalább még egy-egy tagot jelöljenek ki, mert egyetlen bizottsággal a kárfelvétel rendkívül sok ideig elhúzódik, mely idő alatt a károk elmosódnak és nem lesznek megállapíthatók. Amennyiben ezek a felterjesztések kedvező elintézési nyertnek, a kárfelvétel a vármegye többi részében is hamarabb megkezdődhetik. Addig is ajánljuk a károsultaknak, hogy kárbjelentéseiket mielőbb adják be, hogy a bizottságok tárgyalásra alkalmas, kész anyagot találjanak.

— **Fertőzött kutak.** A tavaszi hóolvadás csaknem az összes kutakat megfertőzte, mert nemcsak a piszkos hólé folyt bele a kutakba, de legtöbb helyen a trágyalé is a kutakba foly. A katonai parancsnokság megkeresésére a javanyoknak csirájában való efojtása vegett Gyalókay főispán ur elrendelte a közigazgatási hatóságoknak, hogy a legszigorúban figyelmeztessenek a közönséget, miszerint ivóvíz gyanánt ásvány- vagy forrált vizet használjon, úgy szintén forrált vizet használandó szájmossa, konyhaedények mosására, mert a fertőzött víz használata az egészségre és életre a legnagyobb veszélyt rejti magában. Megjegyezzük, hogy a közönségnek egy kisebb része már is belátta a víz használatának fontosságát és sok helyen használják már a forrált vizet. Fő az, hogy általában legyen és ezért egymást is ellenőriznünk szükséges.

— **Adomány.** Korodi István csendőrmester a csiki hadiárva részére 1 koronát adományozott, melyet a vármegye árvapénztárához juttattunk.

— **Dr. Nagy Béni jelenleg Csikszeredában saját lakásán tartózkodik, hol a „Csiksomlyói római kath. iskolák pénzalapjai”-ról érdekelteknek felvilágosításokat és utbaigazításokat ad.**

— **Képviselőtünk Bukarestben.** A császári és királyi közös külügyminiszter arról értesítette a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarát, hogy báró Konradshaim Emil császári és királyi osztálytanácsos, a külügyminiszterium jelenlegi képviselője Bukarestben, megbízást nyert az osztrák, továbbá a magyar állampolgárok vagyoni érdekeinek és kárterítési igényeinek valamint kereskedelmi és ipari érdekeinknek képviselőtére s hogy ehhez képest mindazok a beadványok és felszólalások, melyek a külügyminiszterium bukaresti képviselőjének említett hivatalos működési körére nevezetesen magyar állampolgárok vagyoni érdekeire és kárterítési igényeire vonatkoznak s különböző hivatalos helyekre érkeznek a nevezett osztálytanácsoshoz irányítandók.

— **Csiki gyermekek felruházása.** Az Ő Felsége Zita királyné legmagasabb védnöksége alatt álló „Pro Transsylvania” országos segítő bizottság erdélyi menekült gyermekek felruházására es cipővel való ellátásának biztosítására mintegy 40,000 gyermekre, 10,000 új gyermekcipőre és 10—12,000 javított bakancsot bocsájt a menekülésre kényszerített erdélyi vármegyék főispánjainak rendelkezésére, hogy azokat a segélyre szoruló 1—16 éves gyermekek között kiosszák. A jelzett ruha és cipőmennyiségből nagyobb készletek jutnak Csikvármegye részére is, melyeket a bizottság, amint arról Gyalókay Sándor főispánt táviratilag értesítette, már most a vármegye rendelkezésére bocsájt. E célból a szállítmány átvételére és kísérésére Gyalókay főispán Biró Béla főispáni irodatisztet küldötte ki Kolozsvárra, ki a tegnapi napon már el is utazott.

— **Hegymászó botokat hadi célokra.** Magyarországi és gőzöletlen bukkfából nagyobb mennyiségben szállítani tudó vállalkozók, ezt sietve jelentsek be a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamaránál.

— **Népszámlálás Szerbiában.** Belgrádból jelentük, Szerbiában a katonai főkörmányzó népszámlálást tartott, amelynek eredménye a következő: Szerbia megszállott területe kerekén 3,083,000 hektár, ennek nem gészen fele a mi kormányzóságunk alatt áll. A megszállott területen 1,373,511 lakik, ebből 575,643 férfi, 797,868 nő. Az 1910-iki népszámlálás alkalmával a lakosság száma 2,911,701 volt.

Az Agrár-Takarék tökeemelése.

Az új részvények.

Az Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság Marosvásárhelyt, azon t. részvényeseit, kiknek az intézet múlt évi zárszámadása nem volt kézbesíthető, ezúton értesíti a következőkről:

A foyó évi február hó 22-én megtartott rendes közgyűlés az *alaptőkének* két és fél millió koronáról három és fél millió koronára való *felemelését* határozta el az alábbi feltételek mellett:

Minden öt régi részvény után két új részvényre van elővételi jog biztosítva, meg pedig az intézet által eddig követett tartózkodó osztalék — politikára való tekintettel, mely az új alaptőkével is aranyos tartalékok kifejlesztésére vezetett — ezúttal névértékben, vagyis részvényenként 200 korona árfolyamon, a mihez hozzájön darabonként 4 korona részvény kiállítás és bélyegdíj, valamint ezen összegnek 1917. január hó 1-től folyó 8 százalékos kamata. (A névérték után számított osztalék-hozam ennek a kamattételnek felel meg).

Az elővételi jog a régi részvényeknek bélyegzés végett való egyidejű bemutatása és az új részvények teljes vételárának és a kamatoknak lefizetése ellenében *folyó évi március hó 22-ig* gyakorolható, még pedig az intézet marosvásárhelyi főpénztárában, vagy a Magyar Agrár és Jaradékbank r. t. főpénztárában Budapesten (V. Nádor-utca 16.).

Azon részvényesek részére — a kik katonai frontszolgálatot teljesítenek, vagy egyéb az igazgatóság által elfogadott indok esetén — lehetővé fogjuk tenni az elővételi jognak egy későbbi időpontban való gyakorolhatóságát is. Marosvásárhelyt, 1917. február 22-én.